

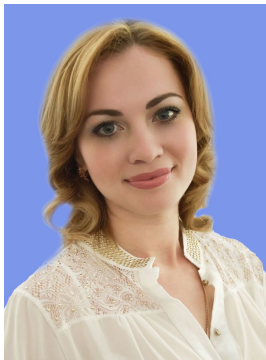
Nonfiction includes problems of participation of public authorities in the cultural renaissance of ethnic minorities in part addresses the issue of directions, principles, nature management decisions involving relevant administrative instruments regarding implementation in practice of the basics of cultural-artistic policy. Importance designated problem caused primarily by the need to have a clear understanding of the mechanisms of decision independent state problems of interethnic relations, promoting the principles of many cultural, ethnic and national tolerance and harmony.

Fundamental approaches to the creation of prerequisites cooperation executive authorities and representative bodies of national-cultural society, the maintenance of ethnic and cultural needs of ethnic groups in Ukraine. We considered the prospect of continuity and management activities in the direction of improving the principles of such support. Considerable attention is paid to the current management mechanism (mosaic bodies involved in financing, material support, investment projects).

The participation of bodies of state power and international structures is cleared up.

Keywords: *ethnic minorities, culture, state, law, cultural societies.*

Надійшла до редакції 27.01.2016

Ганзицька Т.С.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.1 : 328.18

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Здійснено аналіз базових підходів до розуміння сутності взаємодії держави та громадянського суспільства. Розкрито напрямки та форми такої взаємодії. Висвітлено проблемні аспекти взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави в Україні. Визначено рекомендації щодо покращення функціонування держави та громадянського суспільства.

Ключові слова: *громадянське суспільство, держава, взаємодія, взаємодія держави і громадянського суспільства, демократія.*

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні розбудовується нова державність, долаються психологічні комплекси і стереотипи тоталітарного минулого, формується новий погляд на роль і сутність держави і суспільства. У ході динамічних демократичних перетворень в Україні виникає нагальна потреба у вирішенні багатьох проблем. На шляху реформування українського суспільства в контексті європейської інтеграції нашої держави постає питання про необхідність дослідження глибинних причин невдач перехідного періоду, розкриття особливостей моделі взаємодії громадянського суспільства і держави, оскільки основними з критеріїв життєдіяльності європейських країн є розвиток демократії, громадянського суспільства, соціальної та правової держави.

Європейський вектор розвитку України зумовлює потребу руху у напрямку європейської цивілізаційної моделі, закріплення європейських критеріїв. Такий вибір зумовлений пошуками місця України у світовому співтоваристві, необхідністю підвищення конкурентоспроможності країни, її виходу з групи країн «третього світу». Прогрес в усіх сферах життєдіяльності суспільства і держави можливий лише за умови функціонування та розвитку активного громадянського суспільства. Тому для України, як однієї з держав, що недавно стали на шлях демократичних перетворень, одним із першочергових завдань є забезпечення державної підтримки створення та функціонування інститутів демократичного суспільства, де активна участь громадянського суспільства у житті країни є тим каталізатором, який сприяє розвитку, цивілізації, закріпленню взаємних відносин довіри суспільства та кожного окремого громадянина з державою, а також рівноправних відносин між державою, людиною та суспільством [1]. Вирішення проблемних питань взаємодії громадянського суспільства і держави в Україні дає шанс розвитку демократії, правової та соціальної держави, що передбачено положеннями Конституції України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.

Підкреслюючи актуальність та значущість проблеми співвідношення та взаємодії громадянського суспільства та демократичної, правової держави, слід вказати на те, що теоретичні засади цих явищ формувалися поступово впродовж довгого часу. Так, засновниками концепції громадянського суспільства обґрунтовано вважаються античні філософи Аристотель, Платон, Цицерон, а також низка європейських мислителів: Т. Гоббс, Ж. Боден, Б. Спіноза, І. Кант, Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль, Г. Гегель та ін. Значний внесок в оновлення на сучасному етапі досліджуваної проблематики здійснили Х. Аренд, Ю. Габермас, Т. Парсонс, Е. Фром, Ф. Фукуяма тощо.

У свою чергу, розробкою філософсько-історичних та методологічних проблем дослідження громадянського суспільства займалися такі вітчизняні вчені: В. Шинкарук, І. Пасько, Я. Пасько. Питання взаємодії соціальної і політичної сфери, особистості і держави ґрунтовано висвітлено в публікаціях М. Мокляка, А. Карася, В. Шамрая. Різноманітні актуальні аспекти громадянського суспільства розкрито у працях В. Баркова, Ю. Баумана, В. Беха, А. Білоуса, Ю. Васильчука, А. Волкова, В. Гаєця, О. Горпинич, А. Дергачова, В. Ігратьєффа, В. Ільїна, Б. Замбровського, Ю. Корнілова, В. Костицького, А. Кочеткова, В. Коцюбинського, Б. Кухти, М. Лукашевича, А. Мацюка, М. Михальченка, О. Оніщенко, Р. Павленка, В. Полохала, Р. Рябова, П. Рябчука, В. Селіванова, С. Семенця, О. Скрипнюка, А. Слюсаренка, С. Сухачова, М. Недашківської, М. Томенка, М. Ткаченка, В. Шамрай, Л. Шкляра, Г. Щедрової, С. Фареника, І. Хмелька та інших авторів.

У сучасних теоретичних наукових працях розглядається декілька варіантів взаємодії громадянського суспільства з державою, зокрема, це такі: по-перше, держава і громадянське суспільство – збіжні (конвергентні) соціальні системи; по-друге, держава і громадянське суспільство – такі, що розрізня-

ються (дивергентні), соціальні системи, первинною (провідною) є держава, яка контролює громадянське суспільство; по-третє, держава і громадянське суспільство – системи, що розрізняються, однак провідною є громадянське суспільство, а держава щодо нього виконує службову (підпорядковану) роль. У результаті такого плюралізму підходів до співвідношення держави та громадянського суспільства виникає необхідність у пошуку оптимальної моделі взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою та її подальшого наукового дослідження, що обумовлює актуальність даної статті.

Метою статті є аналіз функціонування сучасного громадянського суспільства у взаємодії та взаємозв'язку із демократичною та правовою державою, пошук оптимальних форм такої взаємодії та вирішення проблемних аспектів досліджуваного питання.

Виклад основного матеріалу. Історія концептуального розвитку ідеї громадянського суспільства нерозривно пов'язана з постановкою проблеми його взаємодії з державою. При цьому проблема взаємодії громадянського суспільства і держави ставилася й аналізувалася ще в часи античності. В цей же час починає зароджуватися поняття «громадське суспільство». Щоправда, у Стародавній Греції та Стародавньому Римі такої назви не було, оскільки в них усе, що знаходилося на території держави та з нею було пов'язано, охоплювалося терміном «держава».

Термін «громадянське суспільство» з'явився у XVIII ст. у представників природної школи права, після буржуазних революцій в Європі, коли виник або почав виникати інститут громадянства. Наприклад, відомий французький філософ Ш. Л. Монтеск'є почав розмежовувати закони на державні та громадянські. На думку вченого, державні закони регулюють політичні права і свободи громадян, а громадянські – недержавні відносини, тобто відносини власності між добровільними об'єднаннями громадян тощо [6, с. 200].

Німецький філософ І. Кант вважав, що громадянське суспільство – це царство цілей, або етична держава. Це суспільство, де поведінка будь-якої людини визначається насамперед вищим моральним законом – категоричним імперативом, який приписує: стався до інших, до людства і до самого себе не як до засобу, а як до цілі. Через цю концепцію вчений проводив ідею свободи людини та її рівності у правах з іншими людьми. У цих ідеях, власне, було закладено та обґрунтовано основні принципи правової держави і громадянського суспільства.

Інший відомий німецький філософ Г. Гегель писав, що громадянське суспільство є диференціація, яка існує між сім'єю і державою, хоча й розвиток громадянського суспільства настає пізніше, ніж розвиток держави, оскільки в якості диференціації воно передбачає державу.

Окрім того, вчений зазначав, що громадянське суспільство охоплює три поняття: система потреб людей, які задовольняються у процесі і за допомогою праці; справжність свободи і захист власності за допомогою правосуддя; турбота про усунення в цих системах випадковостей і увага до особливого інтересу як до загального інтересу за допомогою поліції і корпорацій [10, с. 368].

Отже, структурними елементами громадянського суспільства, за Гегелем, є громадянин, сім'я, корпорації, які в громадянському суспільстві становлять моральне коріння держави. На його думку, громадянське суспільство не може існувати без держави. Держава створює усі умови для існування і функціонування громадянського суспільства, в тому числі систему права і законодавства, систему правосуддя, де громадяни могли б захищати свої права.

За сучасними уявленнями, громадянське суспільство є самостійною соціально організованою структурою, що слугує засобом узгодження різноманітних інтересів людей. Громадянське суспільство не протиставляється державі, а взаємодіє з нею для досягнення загальнолюдських цілей. Складовими громадянського суспільства є численні і різноманітні об'єднання громадян, політичні партії, масові рухи тощо. Громадянське суспільство розуміється, як заснований на принципах автономності, плюралізму та субсидіарності комплекс індивідуальних і групових інтеракцій громадян, здійснюваних для оформлення, реалізації різноманітних свобод, прав та інтересів у складі інститутів і самоорганізованих груп, функціонування яких забезпечує єдність цінностей і пріоритетів особистості, суспільства і держави [4, с. 38].

Громадянське суспільство виступає підсистемою суспільного життя, в якій не тільки існує певна кількість об'єднань громадян, але й в якій пріоритетне значення мають громадянські цінності. У зв'язку з чим на громадянське суспільство покладається низка функцій, а саме: самоорганізація громадянського механізму для виконання суспільних справ; противага владним структурам, перешкода можливим спробам узурпації влади; зменшує відчуженість індивідів та орієнтує їх на «суспільно корисні справи»; створення сприятливого суспільного середовища для поширення громадянської політичної культури і через неї – для зміцнення демократичного ладу, надання процесові демократизації незворотного характеру [2, с. 76–77].

Таким чином, сучасне громадянське суспільство забезпечує захист громадянами своїх інтересів, високі можливості самореалізації в різноманітних сферах суспільного життя, і в той же час зменшує загрозу захоплення політичної влади групою осіб або окремими особами задля задоволення власних індивідуальних інтересів. У контексті останнього слід зауважити, що громадянське суспільство є одним із важливих і потужних важелів у системі “стримувань” і “противаг” прагненню політичної влади до абсолютного панування, маючи для цього чимало засобів: активну участь громадян у виборчих кампаніях і референдумах, великі можливості у формуванні громадської думки (зокрема, за допомогою незалежних телевізійних і радіоканалів та періодичної преси), можливості в організації кампаній опору проведенню тих чи інших державних реформ. При цьому саме громадянське суспільство потребує державної підтримки, тому представники організацій громадянського суспільства беруть активну участь у роботі низки державних органів. Громадянське суспільство є джерелом легітимності політичних сил, що стоять при владі. Контакти з інституціями громадянського суспільства є для держави великомасштабним джерелом інформації про стан суспільства, його інтереси,

настрої, ставлення до пануючої політичної влади. У складні історичні періоди (економічні кризи, війни тощо) громадянське суспільство, як правило, стає потужною силою, що підтримує державу. У цілому ж демократичний режим передбачає тісну взаємодію держави і громадянського суспільства як основи політичної та економічної стабільності [3, с. 136].

Також хотілося б зазначити, що громадянське суспільство передбачає існування саме такої держави, яка покликана захищати інтереси і права громадян та в якій людина виступає головною цінністю. В такому випадку обидва поняття є взаємопов'язаними і нероздільними в ідеальній концепції сучасної демократичної, правової та соціальної держави.

При цьому звернемо увагу й на те, що теорія громадянського суспільства ґрунтується на ідеї автономності та свободи громадян, невтручання держави в життя громадянського суспільства, але це не означає, що ставлення держави до громадянського суспільства має бути байдужим. Органи державної влади повинні взаємодіяти з громадянським суспільством, реагувати на потреби асоційованого громадянства і задовольняти їх. Тому в результаті такої взаємодії органи державної влади повинні видавати законодавчі акти та стежити за їх виконанням, гарантувати забезпечення правопорядку у суспільстві, запобігати виникненню конфліктів та шукати шляхи їх розв'язання у мирний, цивілізований спосіб. Виходячи з цього, оптимальною моделлю взаємодії держави та громадянського суспільства є співпраця, налагоджений діалог, врахування інтересів обох сторін та консенсус у суперечливих питаннях.

Відносини і взаємний вплив громадянського суспільства і держави є визначальними у забезпеченні демократичного розвитку країни. З одного боку, відстоюючи ідею незалежності людини від держави, намагаючись отримати гарантії захисту приватних і суспільних інтересів людей, громадянське суспільство активно сприяє демократичним процесам держави та набуттю нею ознак правової держави. З іншого боку, воно є залежним від держави і не може розвиватися в умовах авторитаризму, тому у стосунках громадянського суспільства і держави обов'язково повинен діяти зворотний зв'язок.

Діалектика взаємодії та розвитку громадянського суспільства й держави характеризується одночасним зближенням одних елементів цих систем та віддалення інших, дією та протидією, чергуванням домінування процесів зближення та віддалення як особливостей відповідних етапів історичного розвитку, політичних, економічних та правових змін, тобто наслідком діалектичних суперечностей у взаємовідносинах між різними елементами, сторонами, тенденціями дійсності, що постійно виникають та розвиваються. Незначні ціннісні, інституціональні, інструментальні відмінності державних інститутів від громадянського суспільства поступово поглиблюються та перетворюються у фундаментальні в контексті їх взаємодії чи, навпаки, нівелюються або зникають унаслідок взаємного зближення. Таке розуміння, як зазначає С. Костючков, відрізняється від традиційної для суспільних наук інтерпретації збіжності чи розрізнення громадянського суспільства і держави (в останньому випадку залежно від моделі постулюється первинність чи то громадян-

ського суспільства, чи то держави) [4, с. 39].

Вивчаючи питання взаємодії громадянського суспільства та держави, звернемо увагу на дослідження О. Онуфрієнка, який розкриває різні напрямки, в яких, власне, і проявляється такий взаємозв'язок. Науковець зазначає, що взаємодія досліджуваних об'єктів у першу чергу відбувається у ціннісній площині і пояснює це тим, що для сучасних демократичних держав є характерним остаточне переорієнтування на проблематику забезпечення прав і свобод людини. Основу цих процесів, характерних і для громадянського суспільства, і для держави, закладено загальноновизнаними орієнтирами: концепціями правової держави і верховенства права, теорією розподілу влад, ідеєю надійного захисту прав і свобод людини, принципами прозорості та підзвітності системи публічного адміністрування, незалежності та відповідальності засобів масової інформації тощо. Далі вчений виділяє інший напрямок – телеологічна взаємодія, яка полягає передусім у співпраці громадянського суспільства і держави в єдиному напрямі, у здійсненні суспільних перетворень у процесі досягнення сформульованої на консенсусній основі загальної мети. І нарешті – зближення між громадянським суспільством та державою може відбуватися в інструментальному аспекті за рахунок використання однакових управлінських засобів або механізмів за умови забезпечення прав людини [6].

Окрім загальної характеристики та напрямів взаємозалежності та взаємодії громадянського суспільства і держави, хотілося б вказати й на наявність комплексу проблем, які є актуальними як для суспільства, так і для держави у процесі їх взаємозв'язку в Україні. Зокрема, у Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні до таких проблем віднесено:

- збереження тенденцій до непрозорості, закритості та забюрократизованості в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу із суспільством;
- недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства;
- механізми участі громадськості у формуванні та здійсненні державної політики належним чином не реалізуються;
- податкове навантаження не стимулює діяльність і розвиток інститутів громадянського суспільства та їх підтримку вітчизняними благодійними організаціями;
- більшість інститутів громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки та вітчизняної благодійної підтримки;
- потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання соціальних послуг населенню не використовується. Діяльність інститутів громадянського суспільства характеризується недостатнім рівнем їх інституційної, фінансової та кадрової спроможності [8].

Незважаючи на вказане вище, слід зазначити, що сьогодні в Україні існує практичний досвід налагодження ефективної співпраці між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами грома-

дянського суспільства. Проте, позитивні приклади такої співпраці є поодинокими, а не системною практикою. Для підвищення ефективності взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства, розвитку партнерських відносин доцільно активно використовувати як вже закріплені в чинному законодавстві України форми взаємодії, так і перевірені вітчизняним і міжнародним досвідом, такі форми взаємодії як: підтримка діяльності різних за спрямуванням громадських організацій, зокрема дитячих, молодіжних, студентських, жіночих, екологічних організацій тощо, об'єднань ветеранів, пенсіонерів, інвалідів, працівників науки, культури, охорони здоров'я, етнокультурних та інших формувань; залучення інститутів громадянського суспільства до розробки, виконання й громадської експертизи проектів законодавчих актів і програм соціального розвитку; розробка механізму розміщення та укладання договорів державного замовлення; створення асоційованих структур (державно-громадські, громадсько-державні фонди, асоціації, партнерства і так далі), які мають визначене коло завдань і створюються за принципом цільового підходу для їх досягнення та вирішення; створення різних спільних консультативно-дорадчих органів, експертних рад, комісій, груп тощо; проведення цілеспрямованої політики по підготовці кадрів та взаємного навчання державних службовців та представників інститутів громадянського суспільства навичкам і практиці роботи в партнерстві один з одним; інші прийнятні/визначені суб'єктами взаємодії форми [9, с. 160].

Також наголосимо на тому, що обов'язковою засадою ефективної співпраці та умови налагодження ефективної взаємодії між державою (в особі конкретних державних службовців) і громадянським суспільством має стати розуміння обома сторонами своєї рівноправності та відповідальності в управлінні суспільними та державними справами, адже і право державних службовців, і право представників громадськості ґрунтується на одному і тому самому конституційному праві кожного громадянина брати участь в управлінні державними справами. Поступове налагодження такої ефективної взаємодії між державними органами (органами місцевого самоврядування) та інститутами громадянського суспільства стане передумовою досягнення громадянської злагоди, зміцнення демократичної держави та становлення в Україні консенсусної демократії [5].

Висновки. Підсумовуючи вказане вище, слід зазначити, що розвинуте громадянське суспільство є невід'ємною складовою усіх демократичних правових держав світу. В умовах плюралістичної демократії держава поступається частиною своїх повноважень у державній та управлінській сферах соціальної життєдіяльності самоорганізованим та самокерованим структурам, які його утворюють. Очевидно, що сильна держава неможлива без розвиненого громадянського суспільства, яке стає дієвим чинником державотворення за умови конструктивного та соціально відповідального діалогу з державою. Взаємодія держави з громадянським суспільством на основі партнерства необхідна для розвитку України як правової, демократичної і соціальної держави. Це пов'язано з тим, що соціально-політичний прогрес, демократичний ро-

звиток та економічний підйом неможливо реалізовувати без активної участі з боку суспільства.

Основні характеристики взаємодії держави та громадянського суспільства можуть бути зведені до такого: громадянське суспільство – це соціально-економічна і особиста сфера взаємовідносин між людьми. Втручання держави в неї має бути мінімізоване до соціально необхідних величин. Роль держави полягає в ньому, як правило, у підтримці правопорядку, боротьбі зі злочинністю, у створенні умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод, приватних ініціатив. Основа взаємодії громадянського суспільства і правової держави повинна полягати в тому, що вони мають взяти на себе функцію забезпечення прав людини і громадянина, розділивши її таким чином: держава забезпечує права громадянина (тобто політичні права), а громадянське суспільство – права людини (тобто особисті та соціальні права).

Бібліографічні посилання

1. *Баран М. П.* Взаємодія громадянського суспільства та органів влади: сучасний стан, проблеми, перспективи / М. П. Баран // *Державне управління: удосконалення і розвиток*. – 2013. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=645>.
2. *Бойчук М. А.* Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії : монографія / М. А. Бойчук. – К., 2007.
3. *Бублій М. П.* Основні характеристики взаємодії громадянського суспільства та держави / М. П. Бублій // *Актуальні проблеми державного управління*. – 2013. – № 2. – С. 129–137 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdy_2013_2_19.pdf.
4. *Костючков С. К.* Громадянське суспільство і держава: політико-правові та соціальні аспекти взаємодії / С. К. Костючков // *Наукові праці. Політологія*. – 2012. – № 170 (182). – С. 38–41.
5. *Мірошниченко Ю.* «Ефективний діалог» держави і громадянського суспільства як передумова становлення консенсусної демократії / Ю. Мірошниченко // *Віче*. – 2013. – № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3949>.
6. *Онуфрієнко О. В.* Діалектика взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства в контексті теорії публічного адміністрування / О. В. Онуфрієнко // *Публічне адміністрування : теорія та практика*. – 2015. – Вип. 1 (13). – С. 1–16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2015-01\(13\)/8.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2015-01(13)/8.pdf).
7. *Перетяка О. П.* Україна ХХІ века: быть ли гражданскому обществу? / О. П. Перетяка // *Вісник Луганськ. акад. внутр. справ МВС імені 10-річчя незалежності України: Ідея правової держави: історія і сучасність*. – Спецвипуск. – 2009. – Ч. 3. – С. 199–204.
8. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24.03.2012 № 212/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>.
9. *Співак Д. П.* Форми взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства (політико-правовий аналіз) / Д.П. Співак // *Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Серія: Політологія*. – 2011. – Вип. 123. – С. 158–161.
10. *Томаш Л. В.* Громадянське суспільство як система забезпечення життєдіяльності політичної, економічної, соціальної та духовної сфер / Л. В. Томаш // *Часопис Київського ун-ту права*. – 2012. – № 2. – С. 366–371 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chkup_2012_2_89.pdf.

Ганзицкая Т. С. Теоретико-прикладные проблемы взаимодействия гражданского общества и государства. Дан теоретико-правовой анализ базовых подходов к пониманию сущности взаимодействия государства и гражданского общества. Раскрыты направления и формы такого взаимодействия. Освещены проблемные аспекты взаимодействия институтов гражданского общества и государства в Украине. Даны рекомендации по улучшению функционирования государства и гражданского общества.

Ключевые слова: *гражданское общество, государство, взаимодействие, взаимодействие государства и гражданского общества, демократия.*

Ganzytska T.S. Theoretical and applied problems of interaction between civil society and the state. The article focuses on the specific nature of civil society and its functioning in Ukraine, highlights problematic areas in interaction between bodies of the civil society and the state authorities. The author identified that the history of the concept of the idea of civil society is inextricably linked with the production problems of its interaction with the state. In modern theoretical scientific writings considered several options for interaction between civil society and the state. Today civil society implies the existence of just such a state, which is designed to protect the interests and rights of citizens and in which man is the main value. In this case, both concepts are interrelated and inseparable in the ideal concept of a modern democratic, legal and social state. The relationship and mutual influence of civil society and the state is crucial in ensuring democratic development. On the one hand, the idea of defending the independence of the individual from the state, trying to get guarantees for the protection of private and public interests of the people, civil society actively promotes the democratic process of the state and its entry into signs of law. On the other hand, it is dependent on the state and cannot develop under conditions authoritarianism, as in the relationship of civil society and the state must act feedback.

The author analyzes that strong state is impossible without a developed civil society, which is an effective factor in state- provided constructive and responsible social dialogue with the state. Interaction between state and civil society on the basis of partnership necessary for development of Ukraine as a legal, democratic and social state. This is due to the fact that social and political progress, democratic development and economic growth is impossible to implement without the active participation of the society.

She named the main features of interaction between civil society and state: civil society – a socio-economic sphere and personal relations between people. State intervention it should be minimized to the socially necessary quantities. The role of the state is in it, usually in support of the rule of law, combat crime, to facilitate the realization of citizens' rights and freedoms of private initiatives. The basis of interaction between civil society and the rule of law must lie in the fact that they have to take it upon himself to ensure human and civil rights, dividing it thus: State ensures the right of a citizen (political rights) and civil society – human rights (personal and social rights).

The author suggests a number of recommendations for promoting mutually advantageous functioning of the government and the civil society.

Keywords: *civil society, state, interaction, interaction of the state and civil society, democracy.*

Надійшла до редакції 29.02.2016